

DE
DOKKUMER
KRANS.

—38—

Een gesprek in den Prinsentuin.

—38—

Afdruk uit het Weekblad van Dockum en Om-
streken, 1867, No. 51, bij S. R. SCHAAFSMA.

DE DOKKUMER KRANS.

..... Naar ik dus verneem is U van *Dokkum*?

» Juist, mijnheer! ik ben een Dokkumer, en zoo dikwijls ik in *Leewarden* kom, is het mij een regt genoegen, een uurtje in dezen tuin door te brengen, als een van de schoonste plekjes, die ik in ons land ken. Woont U hier?»

Ja, en ik moet bekennen, dat ook bij duurzaam genot deze plek voor mij haar schoon behoudt, en tevens eene aangename gelegenheid is, om zich in de natuur te ontspannen en gezellig onderhoud te genieten.

» Welnu, als U hier woont, dan kan U mij zeker antwoorden op de vraag, die zoo straks, toen ik alléén zat, bij mij opkwam: van waar is die naam van *Prinsentuin* toch afkomstig?»

Wel, die vraag verheugt mij, omdat ik een liefhebber van oudheden ben, en niet minder om U, dewijl er zoo zelden menschen zijn, die bij het genot van 't oogenblik aan het verledene denken: want wie gezind is, de dingen op te merken in verband tot hunne oorzaken en gevolgen, is op den goeden weg om een denker te worden, die niet leeft bij de sleur, gelijk er, helaas! te velen zijn.

» U kan mij dus een antwoord geven op die vraag?»

Zeer gaarne, zoowel een lang als een kort, welk laatste ons thans het best zal voegen.

Deze tuin is, even als het tegenwoordige Koninklijk Paleis of Hof alhier, een overblijfsel van de vroegere residentie der Stadhouders van Friesland uit het Huis van Nassau, de voorouders van ons Koninklijk geslacht. Toen de vierde dier Stadhouders, Graaf WILLEM FREDERIK van *Nassau*, na den Munsterschen vrede een huwelijk op het oog had met Prinses ALBERTINE AGNES van *Oranje*, de dochter van Prins FREDERIK HENDRIK en AMALIA van *Solms* (die het *Huis ten Bosch* bij *den Haag* stichtte en veel smaak had voor bloemen en beplantingen), vroeg de Vorst van het Stads-bestuur vergunning om deze ruime plek, binnen een

kort te voren aangelegd bolwerk, tot een lusthof aan te leggen. De Regeering stond haar daartoe gaarne af, en voegde er later nog meer grond ter oost- en westzijde aan toe, waardoor de tuin, die naar den toenmaligen smaak met een vijver en de fijnste boomen en heesters werd aangelegd, zijne latere uitgestrektheid bekwaam. Prinses ALBERTINE, die ook de stichteress was van het *Oranjevond*, zoowel als haar zoon Prins HENDRIK CASIMIR en kleinzoon Prins JAN WILLEM FRISO, verfraaiden den hof met een tuinhuis op den hoek, eene oranjerie en broeijerijen, waardoor hij een vorstelijk aanzien verkreeg. Later, toen Prins WILLEM HENDRIK KAREL FRISO in 't huwelijk zou treden met de Kroonprinses van *Engeland*, werden er geene kosten gespaard om den tuin door een nieuwen aanleg te versieren; doch toen de Prins, in 1747 tot algemeen Stadhouders verheven, met zijne hofhouding naar den Haag vertrok, werd er vervolgens weinig gebruik meer van gemaakt. In 1795 tot domein verklaard, werd de tuin verhuurd en voor het genot van 't publiek opengesteld, tot dat Koning WILLEM I hem in 1819 weder aan de stad *Leenwarden* afstond, om duurzaam tot eene wandelplaats voor de ingezetenen te strekken.

» Welzoo, is dat de loop van zaken geweest. Ik dank U zeer.»

Ja, maar dat is nog niet alles. Toenmaals was de ouderwetsche Fransche aanleg wel grootsch, doch stijf. Daar de regte lanen en paden, die den kruisvormigen vijver omgaven, weinig met den lateren smaak strookten, is dit alles in de volgende jaren veranderd en door den Schilder ROODBAARD op Engelsche wijze vervormd tot die smaakvolle beplanting en losse inrigting, welke thans met zooveel regt ons oog behagen; en dit wel voornamelijk door de zorg en 't beleid van een bekwaam man, die — zijn licht uit *Dokkum* had gehaald.

» Wat zegt U, uit *Dokkum*?»

Ja, dat is zoo. Ik heb hem persoonlijk gekend, en kan U veel meer van hem verhalen, als U er belang in stelt en tijd heeft. Ik heb geen haast.

» Volgaarne, als U zoo goed wil zijn. Dan zal ik er een frissche sigaar bij aansteken.»

Welnu, die man van gewone burger afkomst was onze Burgemeester TILJS FEENSTRA, in 1765 te Franeker geboren.

» Is dat de zelfde, wiens naam nog op de coupons der werkelijke schuld staat, die hier een administratie-kantoor van het grootboek had? »

Juist, de zelfde, zoo als nader zal blijken. Reeds op zijn twaalfde jaar verloor hij zijn vader. Dat ongeluk legde hem, als oudsten zoon, den plicht op om voor zijn moeder en haar gezin een steun te zijn; het spande zijn wil om door eigene krachten vooruit te komen, te leeren en zich met ijver te oefenen in handel en bedrijf. Toen hij op zijn achttiende jaar in het huwelijk trad, werd hij te *Dokkum* touwslager en koopman, waarbij hij goede zaken maakte, terwijl hij voortging zich op de wetenschappen toe te leggen. In die dagen, omstreeks 1780, was er groote voorspoed in *Friesland*. Er vormden zich hier en daar societeiten, leesgezelschappen en kranzen, waarin men de algemeene belangen besprak en zich onderling oefende. Hier te *Leeuwarden* was de societeit: » Door vrijheid en ijver » zeer werkzaam en nuttig voor het algemeen belang, dat men zich toen meer begon aan te trekken. Te *Dokkum* was zulk een zondagmiddag-gezelschap opgericht door de zeer geachte heeren HERKE en zijn zoon TACO SCHONEGEVEL, beide bekwame en smaakvolle mannen van den vooruitgang en leden van de daar destijds bestaande Remonstrantsche gemeente. Deze gemeente was, even als die der Doopsgezinden, toenmaals zeer klein, en was het bij beide gebruikelijk, dat Proponenten, die de kweekscholen te *Amsterdam* hadden verlaten, eerst eenigen tijd naar *Dokkum* gingen om die gemeenten te bedienen tot zoolang ze een beter beroep ontvingen. Als zoodanig zijn daar achtereenvolgens geweest, bij de Remonstranten, M. STUART, C. W. WESTERBAEN en F. VAEN TEUTEM, en bij de Doopsgezinden R. KOOPMANS, M. SIEGENBEEK en anderen; mannen, die later in de aanzienlijkste gemeenten en als hoogleeraren grooten naam hebben gemaakt.

» Zijn die beroemde mannen allen te *Dokkum* predikant geweest? Dat wist ik niet. »

Neen, dat geloof ik gaarne. Maar er wordt, helaas! zooveel goeds méér vergeten, dat wel in gedachtenis verdiende bewaard te blijven van geslacht tot geslacht. Doch laat ons voortgaan: want tot dien kring behoorden ook de opvolgende Rectoren der Latijnsche school, die hier insgelijks hunne proefjaren doorbragten, en wel J. A. NODÉLL, R. VAN OMMEREN, J. W. DE CRANE, E. EPKEMA en P. HOFMAN PEERLKAMP, die later insgelijks in ruimer kring grooten roem verwierven. Nadat de leden van het gezelschap beurtelings bij een der predikanten van beide gezindten waren ter kerk geweest, kwam men op de thee bijeen, en namen de vrijheid, de gehoorde preek te beoordeelen en de jeugdige leeraren vrijmoedig dién lof en zoodanige aanmerkingen mede te deelen, als waarmede zij hun voordeel konden doen. Ik heb van die predikanten gekend, die later betuigden, dat zij aan die vriendschappelijke kritiek zeer veel hadden te danken, en zich daarom hun verblijf te *Dokkum* met genoeg herinnerden. Daarna ging men over tot het lezen van een hoofdstuk uit eenig belangrijk werk, b. v. de geschriften van ROBERTSON, die destijds uitkwamen, en was daarbij déze bepaling gemaakt, dat hij, wiens beurt het was vóór te lezen, vooraf een overzicht moest geven van hetgeen in een vorig hoofdstuk was behandeld. Vervolgens werd het gelezene overwogen en besproken, en vond men hierin en in andere uitkomende geschriften en voorvallen van den dag, die bij de toeneming van den patriottischen geest meer en meer van belang werden, ruime stof om den middag en avond aangenaam en nuttig door te brengen.

Van dat gezelschap nu werd FEENSTRA spoedig na zijne komst te *Dokkum* lid, en leerde de jongeling daar mannen kennen, in jaren en bekwaamheden verre boven hem verheven. In het eerste jaar woonde hij die bijeenkomsten bij, zonder dat men bijna een woord van hem vernam: want bedeeseldheid, ja zelfs stroefheid was hem wel wat eigen. Maar des te meer dacht hij over het gesprokene na, en bleef hij zich in stille oefenen en op velerlei wetenschappen toeleggen, met zoo gunstig gevolg, dat hij, door den geest dier man-

nen opgevoed en aangespoord, eerlang een der beste lezers en sprekers werd. En toen eens in het gezelschap beloofd werd, hoe nuttig de kennis der mathesis was, om geregeld te leeren denken en stellen, hooft Ds. STUART aan, hem daarin onderrigt te geven, waarvan hij maanden lang een ijverig gebruik maakte, gelijk hij daarvan later rijke vruchten heeft geplukt. Deze bijzonderheden heb ik van een der leden vernomen; maar uit zijn eigen mond heb ik de betuiging gehoord, »dat hij alles, wat hij in de wereld geworden was, aan de opleiding van het Dokkumer gezelschap had te danken.»

» En welke carrière heeft hij verder gemaakt? »

Dat zal ik U zeggen. De omwenteling van 1795, lang voorbereid, barstte eindelijk uit. De dissenters of zij, die niet tot de leden der heerschende kerk behoorden, onder welke de bekwaamste mannen werden gevonden, die lang buiten de regeering waren gesloten, kwamen nu ook op het kussen en trokken zich met bedaardheid de zaken aan. Al spoedig werd FEENSTRA in het committé revolutionair en onder de volks-representanten opgenomen, en, terwijl TACO SCHONEGEVEL zich als lid der nationale conventie naar 's Hage zag afgevaardigd, werd FEENSTRA benoemd tot lid van het Administratief bestuur van Friesland. Vervolgens was hij, die om zijn bedaardheid en bekwaamheid bij alle partijen geacht was, vele jaren lang lid van het Departementaal bestuur en vooral met het regelen der financiën belast. Zijne vroegere oefeningen in de stel- en wiskunde droegen nu vrucht, en nog meer, toen hij in 1809 met de Heeren CATS en VAN DER VEEN een Administratiekantoor van het grootboek der nationale schuld oprigtte, dat hij tot zijn dood met groote financiële bekwaamheid bestuurde. Geen wonder, dat zulk een man spoedig na de herstelling des vaderlands weder in het Bestuur werd groepen, en wel eerst als lid van den Raad en in 1821 als Burgemeester van *Leeuwarden*, welke betrekking hij tot kort voor zijn overlijden in 1840 cervol waarnam. Want al de groote werken, welke gedurende die twintig jaren hier tot stand zijn ge-

bragt, als: de vernieuwde bestrating, de kazerne, het militair- en burger-ziekenhuis, de begraafplaats, de talrijke schoolgebouwen en de sierlijke beplantingen, die deze stad na het wegbreken van de poorten omgeven, dit alles en veel meer is vooral door de ijverige zorg en het verstandig beleid van Burgemeester FEENSTRA tot stand gekomen. Zeide ik dus te veel, toen ik beweerde, dat die man zijn licht uit *Dokkum* had gehaald? Is hij geen waardig voorbeeld van 't geen krachtige inspanning, wat eigen hulp vermag, en komt het Dokkumer-gezelschap, volgens zijne eigene betuiging, als middel, daarvan geen ruim deel der eere toe? Hij heeft de oude les der zedelijke wereld bevestigd, dat goede oorzaken en grondslagen goede gevolgen en uitkomsten hebben, en moeten en zullen hebben voor ieder, die zulke voorbeelden wil navolgen. Jammer, dat zoo veler traagheid, gemakzucht en onverschilligheid hunne krachten verlamt of ongebruikt laat en de wil niet wordt gespannen, om alles te doen wat goed en schoon, wat waar en edel is voor tijd en toekomst Maar verschoon mij, dat ik zoo uitweid; het wordt mijn tijd om te gaan.

» En ik zeg U hartelijk dank voor uwe aange-
name en belangrijke mededeelingen, waarmede ik
voor mij en de mijnen voordeel hoop te doen; ter-
wijl ik u beloof, den naam van Burgemeester
FEENSTRA in eere te zullen houden. Zeker had ik
niet verwacht, hier te *Leeuwarden* zoo veel te ver-
nemen wat *Dokkum* betreft en tot eer en een goed
voorbeeld verstrekt. — Gegroet!

L. 24-7-'67.

W. E.

Meerdere bijzonderheden omtrent den Dokkumer-
krans, » als het middelpunt van een kring bemin-
naren der geschied- en zedekundige wetenschap-
pen, » gaf Mr. A. TELTING in » het Leven van
Mr. J. W. DE CRANE, » geplaatst in het tijdschrift
van het Friesch genootschap de Vrije Fries, 1856,
7e deel, bl. 132. Van Ds. STUART moeten er te
Dokkum nog brieven aanwezig zijn, waarin hij met
dankbaarheid spreekt over het nut en genoegens,
dat hij vroeger in dit gezelschap had mogen ge-
nieten. Zie ook de *Leeuw. Courant*, 1841, No. 8.